

Рецензия

от доц. д-р Мария Андиркова,
НХА, катедра „Изкуствознание”

за присъждане на образователна и научна степен „доктор” на Емилио Бората за дисертационен труд на тема „Инвенции на полската плакатна школа върху спецификата и методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България”

За един дисертационен труд най-важен е сполучливият избор на тема, която да е дисертабилна. Изследването на темата „Инвенции на полската плакатна школа върху спецификата и методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в България” съдържа голям изследователски заряд, който именно е провокирал интереса на докторанта. Избраната в случая тема е интересна и значима, но досега не е изследвана цялостно и задълбочено в професионалната българска изкуствоведска литература.

Дисертационният труд на Емилио Бората се състои от 169 страници авторски текст и 77 цветни илюстрации. Разработката има обичайната структура на дисертация - увод, три глави, заключение и накрая библиография.

Изложението започва с уместен увод за въвеждане в темата. Той отговаря на задължителните за всеки научен текст изисквания – в него точно се формулират целите и задачите на дисертационният труд, а именно да се осветли процеса на взаимодействие между двете официални художествени институции за висше художествено образование – Националната художествена академия в София и Академията за изящни изкуства във Варшава, както и да се изследва и сравни спецификата и методологията на преподаване в двете учебни заведения, да се изведат примери за влиянието на Полската плакатна школа върху образователния процес в НХА. Обектът на проучване е полската плакатна школа и влиянието ѝ върху методите на образователния процес по плакат и визуална комуникация в страната ни.

Полската плакатна школа се отличава с богатство на креативни решения и иновации, които оказват значително влияние върху изкуството на плаката и визуалната комуникация в цял свят. Като се анализират основните характеристики на тази плакатна школа и нейното влияние върху българските художници и преподаватели се проследяват и съвременните тенденции в плакатното образование в България в светлината на опита на полската школа.

В първа глава, озаглавена „Полската плакатна школа и влиянието ѝ в България” съвсем резонно авторът започва изложението с разглеждане на развитието на плаката в Полша и формирането на световнопризнатата Полска плакатна школа. Той поставя акцент върху три основни ключови периода от нейното възникване и развитие – плакатът между Първата и Втората световни войни, социалистическият реализъм в България и Полша и развитието и спецификата на плакатът в България и Полша във времето на постсъветския период.

Особено интересна е частта, в която докторантът описва развитието на плаката в световен план между Първата и Втората световни войни. Този период е известен и с названието „Междувоенен модернизъм”, когато се развиват бурно много нови стилове и течения в изкуството. Това е време, в което масовия печат става все по-достъпен, а с това и плакатишката дейност се модернизира и става по-разпространена сред населението. Правилно е отчетено влиянието на модерните течения в изкуството като дадаизъм, сюрреализъм, експресионизъм върху развитието на плаката в този период.

С голям интерес прочетох частта, посветена на развитието на социалистическия реализъм и в сферата на плаката в периода след 1944 г. в България. По това време, както правилно отбелязва авторът, е характерно идеализиране на личността на водачите на единствената партия, текстовата част на плаката е призивен, като съдържа предимно възхваляване на работническата класа, лидерите и постиженията им. Изработват се тематични плакати, афиши, лозунги и послания, изписани по всички ключови за управата фасади, паметници и улични информационни табели. Българският афиш е претрупан с излишни

детайли с живописна третировка, той не успява да въздейства и усложнява възприятието на зрителя.

В Първата глава е отделено значително място и за анализ на появата и развитието на плакатната школа в Полша, която използва различни визуални метафори и алегии, за да съществува в социалистическия период, да показва моменти на съпротива и несъгласие с комунистическата власт.

В тази част от главата съвсем накратко е спомената и организираната изложба на полския плакат, която се представя в София през 1954 г. Тук препоръчвам на докторанта в бъдещата си работа по темата да разшири нейният анализ и да опише отзвук, която тя предизвиква сред българската интелигенция.

Втората глава е посветена на спецификите и методиката на образователния процес по плакат в България и Полша. Тук се проследява исторически хронологията на създаване на двете художествени академии и се анализира тяхното развитие. Всяка една от тях е представена индивидуално, извеждат се приликите и разликите в историческото им формиране. Докторантът съвсем правилно изследва поотделно структурните формирования в двете учебни заведения и тяхната организация – катедра „Плакат и визуална комуникация” в НХА и дисциплината „Плакат” към катедра „Графичен дизайн” в Академията за изящни изкуства във Варшава. Докторантът изследва творческия почерк на видни представители на двете звена, допринесли за обогатяването на приложната графика и се представят основните принципи и методи в художественото образование по плакат на двете места.

Третата глава е озаглавена „Взаимодействие на полската плакатна школа и българското художествено образование по плакат”. Тук авторът анализира водещите методи в образователния процес по „Плакат” и „Визуална комуникация”, които оформят цялостното творческо изграждане на бъдещите художници.

В заключението авторът прави кратък преглед на своето изложение, накратко обобщава всички аспекти на разглеждания проблем, до които достига.

Библиографията се състои от внушителен брой издания - трудове и статии на автори, открити в периодичният печат от последните години и от интернет

източници. Авторът е използвал постиженията на сериозни автори. Тук не са пропуснати и най-съвременните изследвания, посветени на анализирания проблематика, колкото и малко да са те.

Всяка глава е много добре илюстрирана, изображенията в представеният албум правят текста още по-убедителен.

Представеният автореферат отразява вярно съдържанието на изследването. Докторантът има и необходимите публикации, изискващи се за допускане до защита.

Плакатът като изкуство комуникира с обществеността пряко, той е винаги актуален в настоящия контекст, затова такива проучвания могат да заемат значително място в професионалната литература, необходимостта от тяхната актуализация е непреходна. В труда правилно е изтъкнато, че най-определящ за световната история на плаката е периода на „златният век“ на полската плакатна школа от 60-те години на XX век. Този период се характеризира с изчистен графичен стил, използване на символи, метафори и силно изразено социално послание.

Като приноси акценти в изследването мога да изтъкна правилното и коректно анализиране на значението на полската плакатна школа върху историческото развитие на плаката в България. Подчертана е и значимостта на интернационалните взаимодействия в процеса на формиране на националните художествени традиции. Друг основен принос е професионалният анализ на съвременните образователни практики, като е поставен акцент върху важността на адаптирането на учебния процес към съвременните изисквания и тенденции. По този начин се открояват новите подходи и методи, които биха могли да подобрят качеството на образованието в НХА.

Придобитата информация е поднесена аналитично и оценъчно, а за да стане достъпна и за по-широк кръг читатели е използван език без насищане със специализирана терминология. Изложението е добре структурирано. Общото впечатление е, че авторът се е справил убедително с поставената задача. Разработката показва изследователски умения. Текстът е написан

професионално, спазени са необходимите изисквания за написването на дисертационен труд. Изложението се отличава с яснота и последователност, вижда се способността да се усвоят и анализират в контекст художествените факти с позоваване на изявени специалисти, цитирани в изложението. Забелязва се откритият баланс между овладяването на фактологичния материал и неговото осмисляне. Не на последно място трябва да се изтъкне и искрения интерес на авторът към избраната тема.

Дисертационният труд на докторанта носи всички белези на сериозно научно изследване.

Всичко това ми дава основание убедено да препоръчам на колегите от уважаваното Научно жури да присъди на Емилио Бората образователната и научна степен „доктор” в научно направление 8.2. Изкуствознание и изобразително изкуство.

16. 12. 2024 г.

/доц. д-р Мария Андиркова/